

Проповед Светитеља Илије Мињатија на четврту недељу Великог поста О вечним мукама

*Учићешљу доведох ѿеби сина својеџа
у којем је дух неми. И кад ђод ђа
ухваћи, ломи ђа, и ѿену баца и шкрџуће
зубима, и суши се. (Мк. 9,18)*

Ко иде путем порока, нужно ће на крају упасти у пропаст погибелји. Ова дела увек повлаче за собом несрећу, и уопште порочин начин живота завршава се невољом. У овом животу одговара и зла смрт. Погледајте на изопачени начин мишљења непокорног младића, на озлобљење незахвалног сина - ја говорим о нечестивом Авесалому који је, налазећи се под утицајем урођене надмености гордог духа и погибелјних саветника узео у руке оружје, и тражио престо и смрт најкроткијег Давида, свога оца и цара. али погледајте такође и на крај овог дрског подухвата, крај који је у пуној мери достојан таквог безакоња. У неукротној јарости одишући смртном зломом против оца, побуњени син је неопрезно пројахао на магарцу испод дрвета: његова дуга коса се запетљала у гране дрвета и он је остао да виси у ваздуху. За то време, на томе месту је дојахао и верни војвода Давидов Јоав, па је ухвативши три копља, пробо копљима његово срце. И ко би могао да поверује? Без обзира на ове три страшне, смртоносне ране, он је ипак, у великим мукама, остајао жив. *Узевши Јоав ѿри сѿреле у своју руку, забодех их у срце Авесалому, који је још увек био жив* (2.Царст. 18,14). Какав кукаван призор! Несретник виси на судбоносном дрвету, и то виси на својој сопственој коси. Три смртоносна копља пробила су његове груди, и без обзира на отворене ране његова измучена душа још увек не излази. Он се бацака, врти се, ломата се, бије ногама по ваздуху, хвата се рукама - што за косу, што за раме, дивљачки колута очима, жалостиво стење, напреже снагу до последњег степена: али не може ни да умре ни да се спасе. не умирући ниједном смрћу он осећа муке хиљада смрти. О суда, о душо! - тако сам говорио прошле недеље, а сада клићем: О муке, о душо!

Прошле недеље пратио сам несрећног грешника до самих уста адових, са трепетом, са уздасима и сузама, представио сам га на дан

страшног суда, и њему је судио Бог, који је сав гнев без милости. Као преступник који нема шта да одговори, он је био осуђен и чуо је за себе ужасну пресуду: *Идиш од мене, њроклеши, у огањ вечни који је њприћремљен ђаволу и ањђелима његовим*. (Мк. 25,41). Данас хоћу да вам

покажем лик истог тог грешника у вечним мукама. Истина да бих га могао живо насликати, боје ми даје и данашњи јеванђелски младић. Он, као живо гнездо нема духа, бљује пену, шкргуће зубума, кочи се, пада као мртав од безмерних мука - и све су то слике вечног мучења. Али ја ћу ипак узети лик несрећног Авесалома. Јоав је у његово срце, док је још био жив, забо три копља. Ја ћу вам пак, показати друга три копља, то јест *наошићрене сћиреле Силноџ* (Пс. 44, 6), што је Божија правда забада у душу грешника осуђеног на вечне муке. **Прва стрела је џорко, али бескорисно њокајање оно разједа ум сећањем на протекли живот. Друга је безмерна и неизлечива бол: она ум разједа свешћу о његовом тренутном стању. Трећа је крајња али безнадежна жеља: она разједа и убија вољу лишавањем будућег блаженог живота.** Авесалом је са својом раном остао жив зато да би осетио још веће муке. Тако и грешник кога муче ове три стреле, не може до краја да умре, зато да би осетио вечну смрт. У томе се на крају крајева и састоји ово мучење, о коме ћемо ми сада говорити.

1

Замислите, слушаоци моји мрачну подземну тамницу крајње таме, најдубљу провалију, смрдљиви гроб, безутешно место плача и јада, и најужаснију пећ мрачне ватре. неугасивог пламена - безмерне ширине, неисказане дубине, и замислите у њој грешника, затвореног, погребеног, који гори у пламену. Моћна десница Вишњег га непрестано погађа овим трима стрелама у три главне силе душе: *ум, вољу и сећање*, и причињава му три страшне ране: *џорко њокајање без корисћи, безмерну муку без њићехе, крајњу жељу без наде*, - тако да је тај несрећник прикуцан сећањем за земљу, умом за ад, а жељом за небом. Прикован је: сећањем за земљу, јер се сећа прошлог живота; умом за ад, јер је јасно свестан свог мучења; и жељом за небом, јер увек, али безнадно, жели небеску славу. Који је то крст у поређењу са овом муком? Шкргутање зуба, црв који се никада не одмара, крајња тама, неугасиви пламен, истовремено мучење са ђаволима, и све томе слично, што ми знамо из Светог Писма, само су мали део мука - све су то телсене муке, које су сасвим безначајне у поређењу са душевним мукама на које ја указујем.

Неоспорна истина, потврђена општим мишљењем свих богослова, јесте да су они који силазе у ад лишени свих натприродних дарова божанске благодати, али ипак чувају све природне дарове. **Код њих неповређени остају пет телесних чула: вид, слух, мирис, укус и додир, а неповређене остају и три душевне силе: ум, воља и сећање. Сем тога и спољашна телесна осећања, и унутрашње душевне силе, постају још више пријемчиве, тако да они страдају јаче, и дубље су свесни своје патње. Отуда и долази истинска вечна мука.**

Дакле, прва стрела погађа грешника у сећање, а то је живо сећање на прошли живот. Подсећање које је (авај!) горко, које води до још горчег покајања. Кад би овај наш кратки живот, који вене као неки цвет, ишчезава попут муње, кад био ишчезао из наших мисли том истом брзином, као што пролази пред нашим очима! Само кад бисмо могли да изгубимо свако сећање, на светске наследе исто онако брзо као што брзо губимо саме те наследе! Али то што је било не може се променити, и то што је било, било је у времену, и прошло је, и у времену се завршило. То што се догодило одлази са оне стране границе времена и тамо остаје заувек. Утехе овог живота личе на она слатка, али нездрава јела, која привремено наслеђују наш укус, али остају у желудцу несварена и тамо изазивају бол, па тако и оне - долазе за тренутак и наслађују осећаје, али остају вечно и муче сећање. "Оне, - говори Василије Велики - привремено наслађују оног ко их је окусио, али затим бивају горче од жучи." Живот који је прошао, цео остаје у успоменама грешника и има две противречне стране: с једне стране он изгледа веома кратким, са друге стране, - веома дугим. И као што телескоп са једне стране увећачава, а са друге умањује предмете, тако и мучно сећање с једне стране, када упоређује живот са бесконачним боравком у паклу, налази да је живот веома кратак, тренутан и ништаван јучерашњи дан који је прошао (Пс. 89,5). Толико има муке у самој свести тога, да је за тако кратак живот душа стекла тако вечну муку! С друге стране, када сећање пореди живот са временом, налази да је живот веома дуг - цео пут многих година. Опет, колико у томе има муке! Бити свестан да је током толиких година она могла да се покаје, али да је за све то време увек бирала муке! Рана којом ова стрела мучи сећање грешника јесте горко, али бескорисно покајање. Он се тек сада каје за све што је учинио, али је време за праштање већ прошло. Он тек сада оплакује своја дела, али његове сузе већ нису у стању да оперу грехе, него само још више распаљују пламен његових мука. У паклу нема покајања. За оне који су отишли у пакао већ је немогућа исповест и

исправљење, говори богослов Григорије. Овде у овом животу, грешник се каје и тиме стиче корист, исповеда се и добија опроштење, плаче и добија очишћење, јер је ово време повољно, говори апостол, и то је време покајања за које је Бог својим свештеницима дао кључеве. Њима они отварају, када желе, царство небеско за онога који се каје. Али тамо, у другом животу, није тако. Оно је време узвраћања, када сваки после суда добија оно што је заслужио. Тамо Господ узима кључеве натраг, и после суда над праведницима и грешницима закључава врата која остају затворена заувек. *И затворена беху врата* (Мт. 25,10). Тамо унутра, у царству небеском, налазе се вечно блажени праведници, а изван - вечно прогнани грешници; врата се не отварају, јер нема кључева. А и шта ја то говорим, као да их нема? - Постоји покајање, али горко и бескорисно. Саул, цар Израилски, једном је прогонио Филистеје. Он се обратио целом народу рекавши да се нико не усуди ништа да једе током целог тог дана, док не буде изборена коначна победа над непријатељима. А онога ко преступи цареву заповест, па макар то био и његов сопствени син Јонатан, заклео се страшном клетвом, да ће га истог часа предати смрти. И заиста, његов син Јонатан случајно нашавши у пољу кошницу, и натеран глађу, умочио је крај свог штапа у мед и тек што га је био приближио својим устима, - био је осуђен на смрт. *Смрћу, смрћу да данас умре ...* Нема му милости, нема праштања. Несретног Јонатана питају шта је то учинио: *Кажи ми шта си то урадио?* (1.Књига царства 14,43). А он само одговара: *...поједох мало меда и сада умирем* Мало меда сам ставио у уста и ево треба да умрем. Таква мала сласт, а како је сада горка! Таква незнатна наслада и она ми сада даје тако тешку казну! Проклети мед! Горки мед! О да те никада нисам нашао, да те никада нисам додирнуо својим уснама! Несрећни Јонатане, реци ми, шта си то урадио? - Окусио сам мало меда и ево умирем. Мало меда - ево моје кривице и смрти - ево моје казне! И гле свест о томе и чини моју смрт тако горком.

Вишњи Царе векова, који имаш као што Сам говориш, кључеве ада, дај ми их сада, да отворим ту мрачну тамницу, где се налазе они који су преступили твоје заповести, осуђени на вечну смрт. Ја немам намеру да излијем балзам на њихове ране, или воду на пламен. Не. Ја хоћу само да питам једну од тих грешних душа и да јој кажем: Мучена душо кажи ми, шта си учинила? Зашто се тако страшно мучиш? Која је твоја кривица за коју се вечно мучиш? Шта те је довело у ову таму? Шта те је бацило у ову пећ? Шта си учинила? - Ништа друго, само сам окусила

мало меда. Једно тренутно кушање, ето све моје кривице, ето узрока свих мојих мука. Како је велика била та опијеност сатанском похотом, због које сам повукао за собом толико чистих девојака, осрамотио толико часних жена, дао целокупно моје биће, душу, срце, непотребној блудници! - Све је то само кап меда! Зар је велико било то задовољство које сам добила у пијанству и пијанчењу, од гозби и плеса, од свадби и забава; од игара и других призора? - Само кап меда! Зар сам велику радост осећала када сам се наситила осветољубивости, видевши невоље мог ближњег, када сам осрамотила његову част својом страшћу, ради зависти? - Кап меда! А то богатство за којим је жудела моја среброљубива страст, ради које сам оптеретила своју савест небројеним неправдама, незаконим делима - велико ли је оно било? - Кап меда! И та слава, част, мир, којом сам се наслађивала у својој власти, у почастима и богатству, са таквом гордошћу и надменошћу, са тако малим страхом пред Богом - какви су они били? - Кап меда! Све, заиста све - није ништа друго до кап меда, и то меда отрованог толиким бригама, страхом, напорима, болом! Али чак и кад би сав пут мог живота био и ништа друго до низ срећних дана, кад би сав мој живот, био дуг и срећан, шта би све то било у поређењу са оном вечношћу пуном мука? Кап меда, ништа, *дан јучерашњи који већ йрође* (Пс. 89,5). Јао мени! Ја се сећам и осећам пламен, који кида моје сећање више него онај који прождире моје тело. Грешно сам минуто и мучим се вечно. О проклети меду привремених наслада! Ти си за мене постао отров вечних мука. Протекли брзопролазни животе, ти си постао узрок бесконачних мука! О кратки животе! Али зашто га ја називам тако кратким? Он је за мене био дуг, чак веома дуг, тако да сам могао да добијем спасење. Толико сам година проживео на земљи и имао у својим рукама кључеве раја - знао сам да су за такве грешнике какав сам ја предвиђене муке, знао сам како их избећи, лако сам могао то да учиним али нисам учинио. Ја сам био човек слободан, обдарен разумом. Ко ме је ослепио, ко ме је наговорио? О прошли животе, било да себи представљам ову краткоћу, било да замишљам своју дужину, ти си за мене подједнако горко сећање. О златне године, драгоцене дани, који су прошли и изгубљени, који су за мене заувек изгубљени! Ко ће ми сада дати макар један од оних часова, који су ми изгледали тако дуги? Ко ће ми сада дати макар мало оног времена, које сам потрошио на грехове или провео у сујети? Ко ће ми дати макар један једини тренутак за покајање? Али нема више времена, оно је већ прошло, и само узалуд га желим и вечно ћу га желети. О стрело, која

погађаш моје сећање! Моја је кривица - кап меда, казне су - вечно мучење. О горко сећање, бескорисно покајање!

То су, браћо, речи које погађају у срце оне који слушају, а тим више и онога ко их говори. Замислите: он ће тада проклињати и утробу која га је носила, и груди које су га храниле, и родитеље, децу и другове које је знао - а више од свега проклињаће ону кап меда који је постао тако горак. помислите само, он, као данашњи опседнути, бљуваће пену због опседнутости, киптеће од гнева, као разјарена животиња, устремиће се на самога себе, да би себе раскидао на комаде, да би прождерао своју утробу, ако је то иоле могуће. Он је крив, и самог себе мучи; он је и жртва и оружје вечних мука.

А када он од сећања на прошли живот пређе на свест о садашњем свом стању, како ће тек тада бити велико његово страдање! Ово је друга стрела која погађа његов ум. Душе свети, подај ми сада од божанствене твоје силе, како бих могао да разјасним својим слушаоцима, какву бол причињава та стрела! Стање грешника у паклу је вечни живот мучења, као што је и стање праведних на небу вечни живот блаженства. Али шта уопште значи вечни живот? Богослови нам дају материјалну слику и овако је објашњавају. Велика гвоздена кугла на подножју, према својству сферних тела, само у једној тачки додирује подлогу. Целокупна тежина кугле је усредсређена на ту тачку. Онолико колико је цела кугла тешка, толико је тешка у свакој појединој тачки (када се на њу ослања). На сличан начин вечни живот, какав је у својој целини, такав у свакој појединој тачки, и у сваком поједином тренутку, не може се делити. Тада вечни блажени живот апостол назива тежином бесмртне славе (2.Кор. 4,17), а учени богослови говоре да је он савршено наслађивање свом пуноћом бесконачног живота. И то у једном тренутку. Тренутачно и савршено - то значи да се праведник у сваком нераздељивом тренутку вечног живота радује радошћу која је сва у тренутку и сва у савршенству оне радости којом ће се наслађивати за време целокупне те блажене бесконачности. Он се наслађује целокупном славом и у сваком тренутку вечности. Та вечност је сва у својој пуноћи, и открива се пред блаженим умом праведника и увек чини његово блаженство бесконачним.

Оно што са праведницима чини Божанско милосрђе у рају, са грешницима чини Божанска правда у паклу. Тежина бесмртне казне је вечна мука, у сваком тренутку пуна и савршена. Онолико колико је она тешка у целој вечности, тешка је и у сваком тренутку, то јест грешник у сваком нераздељивом тренутку вечне муке трпи све заједно и у

потпуности ону казну, какву треба да понесе за време своје бесконачности мучног живота. Он трпи сву казну током целе вечности и у сваком њеном тренутку, тако да она у једно те исто време бива распрострањена на сву дужину бесконачности и истовремено је усредсређена у сваком тренутку. Вечност му се у сваком тренутку представља у својој целини и као једна целина и прошла и будућа, и зато увек чини целокупну муку потпуном; а мука, даље, као бесконачна у свом својем трајању, тако је необухватна у сваком свом тренутку. *Ко је премудар да разуме ово?* (Пс. 106, 43). Ево у чему се састоји вечност за разлику од времена које се дели на делове, на оно прво и на следеће, на почетак и на крај. Овим прети Бог у другој књизи закона, говорећи: *Окуйиће на њих сва зла, и моје стреле ћу забићи у њих* (32, 23). *Сабраћу зла*: стање грешника јесте сједињење свих зала. Сва горкост туге је скупљена у једној чаши, сав пламен огња неугасивог сједињен је у једном пламену - у вечној муци. У сваком минути, она је сва и цела. *Своје стреле забићу*. Такве отровне стреле, како тешко копље за мучени ум грешника! Пред његовим очима је целокупна његова мука, и она се нимало не умањује, јер је неразделива - она је и увек (пред његовим очима) и никада се не завршава: будући да је вечна. То значи бескрајно мучење, безнадежно и бесконачно. Ако би мучење било само бесконачно, али би постојала нада макар на привремено олакшање, и тада би мука била неподношљива. Али без олакшања и бесконачно - оно је неподношљиво и несхватљиво. *Ко је премудар да разуме ово?* Какав ум може да схвати ову крајњу несрећу?

Без олакшања? Да! у паклу царује најдубља туга, али нема сна, да је утиша. Ране су смртоносне, али нема балзама да их излечи. Неизлечиви бол, али нема уља, да га успокоји. Неподношљиви пламен, и нема ни капи воде да га угаси. Послушајте богатог грешника о коме говори Лука. Шта он жели? *Оче Авраме, смилуј се на ме и пошаљи Лазара нека умочи у воду врх од њрсића својега да ми расхлади језик; јер се мучим у овоме њламену*. (Лука 16, 24). Оче Авраме, ти си отац милости, покажи ми милост своју. Обухваћен сам пламеном, горим и мучим се у пећи неугасивог огња. О, пошаљи срећног Лазара да замочи само врх свога прста у кап воде и да дође да ороси овај раскаљен језик... Али шта му одговара Аврам? Не, не, сине мој, ти си се довољно наслађивао својим богатством у прошлом животу. *Примио си сва своја блага у њрошлом живојћу*. - Не надај се више ни на шта. О велика невоља! Он тако мало моли, и ништа од тога не налази. Прибегава самом Авраму, оцу

самилости, мору милости, и тражи само кап воде, да макар мало охлади свој пламен - и не добија. Дакле, његова молба није услишена? "Не, - говори Златоусти - за грешника чак и у мору нема воде, то јест код Бога милости." Стога, као што сам рекао, паклени је огањ само огањ, али је без росе, само је мука, али без олакшања.

У овом животу нема тако великог зла које, макар и неисцељиво, не би имало краја. Уопште, бесконачно зло било би најужасније зло. Овде, ма како да смо несрећни, ако је то већ неизбежно, умирући, ми се ипак ослобађамо од свих мука, и смрт - то је наш последњи лекар, заједно са животом узима од нас и болове. Није такво стање грешника у паклу, где мучења бивају у крајњем степену и немају олакшања, а што је још теже - вечна су и нема им краја, не завршавају се никада, никада! Проћи ће хиљаде година, милиони година, а мука ће још увек бити на самом свом почетку. Ако грешник сваке године буде изливао макар једну сузицу, и пролије толико суза да из њих потеку читаве реке, и тада још увек неће проћи ни једна минута те мучне вечности. Тамо, на том свету, већ нема смрти, која би скратила мучење грешника, одузимајући од њега живот. Не, тамо је смрт бесмртна, тамо је сам живот непрестана смрт! Тамо ће грешник сваког часа молити да умре, али смрт неће наћи, као што говори Свети Дух у Апокалипси: *Тражиће смрти и неће је наћи.* (9, 6), Докле ће трајати то мучење? - **Оно је заувек и не завршава се никада, никада.**

Зенон је био најнедостојнији и најнечаснији император Византије. Због његовог развратног и бујног живота било је тешко и народу, и велможама, и војсци, али посебно самој царици Аријадни, његовој жени. И ево шта је она с њиме учинила. Једном, као што је то често бивало, од силног пијанства он је пао у бесвесно стање, као мртавац, а царица је наредила да га спусте у дубоки гроб, и да га затворе. Наредила је уз то, да се нико не усуди да га извуче одатле како би на тај начин жив био погребен цар који није био достојан ни престола ни живота. Све је то било извршено. На крају се император пробудио из пијанства, и видевши се у таквој тами и у смраду - био је силно потрешен; он је почео да виче, да удара, да плаче, да се љути, али није било никога ко би чуо његово јадање, ко би саосећао са његовом тугом, ко би отворио гроб на његово куцање, или ко би испунио његову гневљиву наредбу. На њега је био положен тежак камен. Он је погребен једном заувек, погребен за векове векова.

Од гроба нечасног Зенона преносим свој умни поглед на крајњу таму пакла, где као да видим бедног грешника кога је тамо погребло

Божанствено правосуђе. Јеванђеље говори о грешном богаташу на следећи начин: *умре боџаџаш и ѿѡгребоше ѓа*. (Лк. 16, 22). Ја чујем његов плач, његове жалосне крике. Оче Авраме, помилуј ме! Али нажалост, нико га не чује, јер је дубока провалија, а тама безизлазна говори Василије Велики. Бог у својим рукама држи кључеве те подземне тамнице и нико је не отвара. Најтежи камен вечности је покрио несрећнога. На камену је Свети Дух исписао натпис: *И биће њихово време во вјеки* (Пс. 80,16). Он је погребен једном заувек у векове векова. Отуда он никуда неће изаћи. Ти ћеш ми рећи: за један краткотрајни грех таква вечна казна? Може ли бити икаквог поређења између кривице и казне? Одговорићу ти да, ако је и могуће икако поређење између краткотрајног греха и вечне муке, али никакво поређење није могуће између сличног себи човека, непотребног црва земље, и свевишњег Бога, кога ти вређаш својим грехом. Ако би ти живео вечно, вечно би и грешио. Зато те је и достигла вечна мука. Пред твојим погледом је пећ неугасивог огња. Ти и даље грешиш? Значи да си достојан вечног пламена. Ти који треба да будеш бесконачно захваљан божанском правосуђу које је отворило бездан бесконачног мучења, да би пресекло пут твојих злочина. Ако адска казна не би била вечна, какав би био живот хришћана? Праведан је суд Божији! *И биће њихово време у векове*. Вечна мука, а олакшања и краја никада! То је друга стрела која погађа ум грешника и изгледа да она сама по себи већ чини целокупну муку. Али постоји још и трећа стрела, можда још општрија него прве две.

То је она која погађа вољу грешника, баца је у очајање због блаженог живота; она је крајња жеља, али без наде. Овде ја поново откривам сву дубину бездана: **жеља без наде и жеља Бога без наде на Бога**. Управо та стрела и јесте, осим других, права мука. У овом животу жеља је као пламен који гори у нашем срцу и тежи за оним добром, које се надамо да ћемо достићи. Ако је то добро лако достижно, наша нада ублажава пламен; а ако је оно немогуће, очајање га потпуно гаси. На тај начин на земљи, ако нешто желимо, тешимо се надом; ако се пак не надамо, онда ишчезава и сама жеља; стога ми или ни мало не осећамо бол, или ако је осећамо, имамо и њено исцељење. Међутим, жеља без наде је пламен без росе, сама жеља је чисти огањ, а таква је жеља грешника. Јесте ли видели морски талас, који, када га подиже сва сила ветра, стреми свом својом масом, као некаква претња да потопи земљу, али не достиже тврди камен, него се пресечен враћа натраг, разбија у хиљаду капи и као да се љути, пени се? Да ли сте видели жедну срну, како

са утробом у пламену, са распаљеним језиком и отвореним устима, јури до извора воде? А ако наиђе на извор или реку, што су пресушили она, обезумивши се од очајања, жалостиво риче и својом виком испуњава шуме и лугове. Исто тако, свом силом, свом жеђу крајње жеље, воља грешне душе стреми ка вишем судији, ка Богу. Али као тврди камен, као пресахлу реку, она налази срце Божије које је протерује речима: ***одлази, одлази од мене, ђроклеѿа, у оѿањ вечни!*** О како је погађа овај ударац, и у каквом очајању она одлази! И што јаче ово лишавање распаљује жељу, тим више жеља увећава муку. Ето, ето праве муке! Жеља за Богом - је најпламеније од свих жеља, као што је Бог највеће од свих добара и изнад свих добара. **Дакле, жеља бога без наде на Бога је најјачи пламен мука, које вам ја не могу објаснити: увек желети Бога и никада се не надати да ћеш га видети.**

Због чега се грешник не може надати? Зато што се он одвојио од Бога, а то одвајање је вечно. Ми на основу искуства овог живота знамо, како је болан растанак са лицима која највише волимо, када се растајемо на пример од оца, када се растају отац или мајка од деце, брат од брата, невеста од младожење. У време Михајла Палсолога агарјани су продрли у азијске пределе империје и много људи одвели са собом у ропство. Међу заробљенима су биле две сестре које су (према жребу) биле додељене разним господарима. Оне су се морале растати и отићи у разне стране својим господарима без наде да се икада више виде. Ко може да опише, ко може да објасни њихов плач, када је настао час растанка, када су њих две, оплакујући своју судбину, пролиле читав поток суза, чврсто се загрлиле и устима приљубиле једна другој? Гле, када су се љубиле последњи пут, као да су душе прешле из једне у другу кроз уста и договориле се међусобно да се не подвргавају таквом тешком растанку. Сјединивши се, оне су се узнеле на небо, оставивши на земљи своја загрљена тела. Хоћу да кажем да су обе сестре умрле, грлећи се и љубећи једна другу, у свим мукама растанка, као да природа није могла да се помири са растанком тела пре растанка душа, како говори Никифор Григора, који прича ову тужну причу.

Ово вам причам зато да схватите како је мучно одвојити се од Бога, желети га вечно али се не надати да ћеш га икада видети. Међутим, то не може нико схватити, не сазнавши, најпре, шта је Бог. Замислите да, ако би најсветлији и најблаженији лик Божији за тренутак ишчезао од праведника у рају, а рај се претворио у ад; и ако би на тренутак Бог дошао до грешника у пакао, и пакао би се претворио у рај. Нада да се

макар једном види то божанствено лице претворила би у ништа све бесконачне муке грешника. *Схватићите да је сва жоре објашњена мука, мно́го лакша, не́жо чак бесконачна мно́жина њаквих мука, и ниш́та је у поређењу са лишавањем Лица Божије́г*, као што то говоре два велика учитеља Цркве. "Одвраћање и удаљење бога је за палогa много мучније него муке које га очекују у загробном свету" (Василије Велики). "Бити подвргнут хиљадама мука не значи ништа у поређењу са лишењем блажене славе." (Златоуст). Из овога ви можете да закључите колико је мучно раздвајање од Бога, - жеља за Њим, а без наде да Га икада видиш. О најопштрија стрело - забодена у вољу грешника! О жељо без наде, жељо Бога без наде на бога! О муко, коју осећа воља, али не може да схвати разум!

А ми ипак све ово сматрамо ништавним. За нас би велика несрећа била да изгубимо макар један дан милости нашег надређеног, блиског друга, везаност за блудницу. Али нам ништа не значи да изгубимо љубав, милост и славу Божију.

Говоре нам да постоје муке, а ми настављамо да идемо путем који ка њима води. Ко се каје? Ко се исправља? Ко се одвраћа од пута који води у погибао? - Једно је од овога: или ми не верујемо у муке које нас чекају и због тога смо неверни, или смо неразумни, ако, верујући у то што ће нас снаћи водимо живот достојан мучења. Дакле, ми се подвргавамо мукама или по неверју, или због неразумности наше.

2

Верни су нам предали причу о копљу Ахиловом, које је имало чудесно својство да убија и да исцељује. Заиста, и три стреле мука које вам ја описујем, имају то чудесно својство. Да погађају мученога у загробном животу, и да исцељују грешника (у овом животу). Прва стрела погађа мученога у сећање и побуђује у њему бескорисно покајање, када се он каје за грехове протеклог живота, али већ не може да добије опроштај. Међутим, ако грешник током овог живота у свом сећању буде држао мисао на ту стрелу, како би се сећао својих грехова и казне које за њих може да очекује - он се каје и добија опроштај. Друга стрела погађа ум мученог и причињава му велики и неисцељиви бол тиме што он увек има пред очима бесконачне муке. Ако грешник буде у свом уму држао помисао на ту стрелу, онда ће увек себи представљати велику опасност мучења, којој се он свакодневно подвргава, онда ће у болу, скрушеним

срцем наћи исцељење и на крају завршетак свог злог живота. Трећа стрела погађа у вољу мученог и побуђује у њој крајњу жељу без наде, када он увек жели, али никада не може да се нада да ће видети лице Божије, од кога се оделио за сву вечност. Ако грешник прими тај ударац у вољу, како би заиста зажелио Бога, онда он, наравно, може да се нада како ће поново доспети у Његова недра, будући да је сам Бог рекао: *ко долази ка мени нећу га исцерајти најоље*. (Јн. 7,37). Једном речју, казна која је за тело и душу осуђеног бесконачна мука, за грешника који размишља јесте само спасоносно исцељење. Ко не заборавља на муке тај им се и не подвргава. "Сећање на геену не дозвољава нам да упаднемо у геену", говори Златоуст. Када су монаси живели више у пустињи него у свету, када су се подвизавали, а не просили милостињу, један свети подвижник је био веома искушаван телесно, тако да му се јавио ђаво у лику жене, како би га још више раздражио. Међутим, Бог, који је хтео да га сачува, како несрећник у једном магновењу не би изгубио плод пређашњих подвига, убацио му је следећу мисао. Пре него што је упао у грех, он је приближио прст пламену светиљке, али пошто није издржао бол одмах га је одмакао. Тада је помислио у себи: нисам у стању да поднесем да ми макар на тренутак прст гори у пламену свеће; а ако паднем у грех, онда ћу горети цео, душом и телом, у пламену вечних мука; одлази од мене, сатано! - Он је отерао жену, победио тело, посрамио ђавола, избегао грех и спасао душу. Ко се сећа мука, тај им се не подвргава! Не! Када нас искушава тело, свет и ђаво, ако би, пре него што учинимо безакоње, сваки од нас рекао самоме себи: за овај мој поступак бићу подвргнут вечним мукама, зар мислите да би остала привлачност греха? Не, понављам, не подвргава се мукама онај ко на њих мисли. Али ко мисли на њих?

Боже, праведни судијо! Да би обуздао грехове које чиним, пошаљи ми овде смрт, пошаљи ми болести и несреће, онако како одреди Твоја света воља. Колико ће све то да траје? - Јако кратко, и кад тад ће се завршити. Али ме немој казнити вечним мукама, које немају краја. Авај мени! Ако глава боли један дан, или зуб један час, бол изгледа неподношљив. Шта ће тек бити када цео ја будем горео у вечном пламену?! Чак ме и саме пијанке, ако исувише дуго трају, заморе: како ли ће ми се показати бесконачна мука? За једну прељубу - хиљадугодишња казна. Али, кад смо стрпљиви, и хиљаду година има свој крај! За једну крађу, мучити се десет хиљада година. Нека буде тако, али и то ће се завршити. **Међутим, вечне, бескрајне муке!?** О, кад бих ја, кад бих добро

помислио на то, цео свет би требало да у мојим очима изгуби своју цену, требало би да побегнем у пустињу, да сам себе живог сахраним у гроб, да даноноћно плачем и стењем, сваког тренутка. Колико би то година трајало? - Десет, двадесет, тридесет, али кад тад то би имало свој крај. Муке у паклу, међутим, немају крај! О муке, муке - трострука стрела која задаје троструку смртоносну рану! Само помислим на тебе - и већ се цепа моје срце. Али погађај, погађај га, како бих увек на тебе мислио, и на тај начин избегао тај вечни огањ. Амин.

Беседа на велики уторак

*Ево Женик долази у поноћ и блажен је
слуга којеџ зашћекне будна; недостојан је
ијак онај којеџ зашћежне унилноџ. Богрсћвуј
душо моја, не ошћерећуј се сном да не будеш
шћредана смрћи и да се не зашћвориш ван
царсћва; и живни зовући: свей си, свей,
свей Боже, Боџородицом шћмилиј нас!*

Ко је тај тајанствени Женик који ће доћи у поноћ? Које Он долази и шта означава ова поноћ? И опет, ко је тај слуга који свагда бдије те је због тога блажен, и под ким треба да се разуме слуга унилни, те због тога недостојан да сретне Женика?

Не верујем браћо моја да многи из вас већ нису поставили самима себи та питања и решили по упутству јеванђеља сагласно потребама ваших душа и срдаца пошто већ знате да када Црква произноси: *ево Женик долази!* Кога треба очекивати и шта се тражи од сваког од нас за сусрет са Њим. али немају сви - тако говори Апостол - то сазнање (1.Кор. 8,7). Постоје људи који и у по бела дана имају потребу за водичем, једни због слабости вида, други због непознавања пута (мада он и није далеко од њих), а трећи јер не желе да иду уопште. Због тога неће бити излишно ако и ми у данашњи дан наглас поразмислимо о доласку Женика, да би и онај који до сада није размишљао о томе јасно могао да схвати ко је он сам: слуга који бдије те због тога блажени или унилни и недостојни и због тога одбачени?

И тако рећи ћемо да је дивни Женик који долази у поноћ у ствари наш најдражи Спаситељ, Господ Исус Христос. Између многих

знаменитих назива који му се дају у Светом Писму, Он има и име нашег Женика зато што је наша душа заручена за Њега као невеста младожењи на вечно и савршено сједињење са Њим, вером, љубављу и блаженством. *Обручих вас* - пише Апостол Павле Коринћанима - *мужу јединоме, да девојку чистију приведем Христју* (2.Кор. 11,2). То свето обручење - од стране нашег божанског Женика - произашло је на крсту, где је Он из љубави према нама, ради искупљења наших душа од грехова и проклетства те ради нашег усвојења себи на сву вечност претрпео смрт и пролио Своју крв. С наше стране то драгоцене обручење (заручење) се по Његовој непосредној наредби извршава у тајни крштења, где се ми, одрекавши се од света, тела и ђавола сједињујемо са Христом и Богом нашим као невеста са младожењом. Од времена тих зарука ми већ нисмо своји како се изражава Апостол Павле, већ припадамо Искупитељу и Господу нашем и душом и телом.

И као што то међу нама људима бива брак не следи одмах по зарукама, те се заручени одвајају на неко време једно од другог до брака, то исто се десило и у нашем обручењу са Христом. Брак је због многих и важних разлога одложен и сам Женик се ради нашег добра требао удаљити од нас. То се десило, као што је познато у четрдесети дан по Његовом Васкрсењу, када се Он узнео са Јелеонске горе на небо. Много знакова љубави нам је од Њега остављено као залог нашег савеза са Њим: са нама је Његова Света Реч (Свето Писмо), с нама је Његов животворни Крст, с нама је Његово Пречисто Тело и Крв (у Светој Тајни Причешћа), с нама је Црква - љубимица Његових савета и наша невесторукководитељка, с нама су Тајинства Цркве и сама благодат Пресветог Духа. Но Он Сам, Женик наших душа, будући од тог времена невидљив, биће такав до краја наше раздвојености с Њим, то јест до последњег дана света, када ће се Он поново појавити у слави ради извршења свесветског брачног торжества (славља).

Да ли ће потрајати та раздвојеност, та задоцњеност тајанственог брака Јагњетовог? О том зна само Он - Женик наших душа и срдаца. Када ће доћи Он? Које године и дана, у које време и час? Опет тајна за све. *О дану и часу њоме* - рекао је Сам Он - *нико не зна, ни анђели небески* (Мт. 24,36). И ето, управо та дубока неизвесност и сачињава ту тајанствену поноћ у коју ће Женик доћи - како се и говори у црквеној песми коју разматрамо: јер поноћ је такво време када се прекидају не само сва дела, већ и сва очекивања, те људи не очекујући више ништа предају се сну.

Пошто је на тај начин време доласка небесног Женика неизвесно, а са друге стране нигде није речено да ће тај долазак да се деси тек после веома дуго времена, то је јасно да оно може да се деси свагда, у сваки дан и час, те због тога сви ми који смо заручени небеском Женику треба свагда да будемо спремни за сусрет са њим, да Га свагда очекујемо, не одлазећи да тако кажемо никуда далеко, да се не занимамо ни са чим таквим што би могло да нам засмета у време Његовог доласка. Управо тако нам је заповедио сам Женик пред својим растанком са нама: *Стржи се, дакле - говорио је Он - јер не знаш дана и часа у који ће син човечији доћи* (Мт. 25,13).

Они који су верни својим зарукама и завету и који су истински заволели Женика душа свагда тако поступају. Они су увек на стражи и њихово прво и последње очекивање у животу јесте очекивање доласка Женика. Чути глас: *ево Женик долази!* био би врхунац њиховог земаљског блаженства. Да би учинили себе што способнијим за очекивање и сусрет са Њим, многи међу њима су због тога и сасвим остављали овај свет и све што је у свету; за свагда су се одрицали и од самих и од најневинијих задовољстава и земаљских веза, да се не би због слабости природе закупили превише било чим животним, како не би охладили љубав у души према Женику, те како не би ослабили пажњом и усрђем, како не би отежали духом и предали се чулности. Други пак не остављајући овај свет учествују у свим његовим делима мада живе тако као да и нису у свету. Не прилепљују срце своје ничему и сва своја животна дела и односе своје потчињавају једном основу - љубави ка Исусу. И где год би они били, са чим год би се занимали, свагда су спремни да са радошћу оставе сва дела и сву имовину земаљску на први глас о доласку Женика. Сви такви, и они ван света и они који у свету живе очигледно су слуге које бдију. Женик види њихово усрђе и припрема за свакога од њих венац славе. Они су заиста блажени ма како била ниска и горка њихова судбина на земљи јер сва овдашња лишавања и страдања којим се могу подвргавати су привремена и брзо пролазе, а у будућем животу их за то очекује такво блаженство које око не виде, ухо не чу и које није долазило ни у само срце човечије.

Међутим постоје међу онима који су заручени небеском Женику и такви који су потпуно заборавили о својим заветима те се не сећају чак ни тога да и имају Женика, да Његов долазак треба очекивати свагда и да ће лоше и страшно бити ономе који се у време Његовог доласка затекне у сну. Много ли је таквих људи међу хришћанима? Тако много је

да их реч Божија због тога и назива свима: *А будући да Женик одоцни* - говори се - *загремаше све и њоспаше!* (Мт. 25,8).

И заиста, браћо моја, можете ли указати на много таквих хришћана о којима се са увереношћу може рећи - ево слуге који бдије и у самој поноћи! Будући долазак Господа и Спаситеља нашег постала је таква тема о којој данас нико и не говори, а ако би неко негде о томе и проговорио показао би се као старомодан, као онај који се занима стварима који не заслужују пажњу људи напредних и образованих. Међутим будући долазак Господњи јесте догађај који је најважнији за сваког; од којег у потпуности зависи наша вечна судбина; с којим треба да нам дођу или сва блага или све невоље. Па ипак све то не може да пробуди пажњу код нас, и све то је као нека ствар која нам је у потпуности туђа! Узалуд нас јевнађеље строго упозорава: *Стїражїиїе, дакле, јер не знаїїе дана ни часа у који ће син човечији доћи!* (Мт. 25,13). Узалуд света Црква ускликује: *Ево Женик долази у њоноћ!* Ми слушамо и не обраћамо пажњу. Слушамо и уместо да се спремамо за сусрет са Жеником безбрижно се предајемо сујетама мирским као да се спремамо да живимо на земљи вечно. Колико ће се наћи хришћана који већ и завршавају свој живот, а који чак и не знају да њихова душа има Женика, и да они могу чак и да доживе до Његовог доласка!... Који је узрок за такву неопростиву хладност према небеском Женику душа и срдаца? Узрок је наше неумерено пристрашће ка земаљским благима, наша погруженост у чулност. Срце наше је раздвојено на толико предмета да у њему нема места за Љубљенога. Све је управљено ка свету и телу! Све је у плену похота и страсти!

Узалудно, потпуно узалудно је оправдање наше безбрижности ако би ми почели да се изговарамо спорашћу доласка Женика јер та спорост је само са једне стране, а са друге је необична брзина. Без обзира на то да ли он треба к нама да дође или ми ка Њему, Он одуговлачи са доласком. И може бити да ће га одложити још и на хиљаду година. Ми пак зар ћемо тих хиљаду година остати овде и чекати Њега? Не, сада, данас или сутра појавиће се анђео смрти и позваће нас ка Женику. Како да после тога спавамо безбрижно и да не очекујемо позив и излазак који нам предстоји? Тим пре, када тај излазак по свему судећи и није далеко од сваког од нас и у исто време нама савршено непознат? Јер о дану и часу у који ћемо ми завршити наш живот нико не зна - то је наша свечана поноћ! Но, авај, и о њој треба да се каже то што је речено о поноћи у коју ће и доћи Женик: *Загремаше све и њоспаше!* Припрема за смрт је ствар

тако важна да би требало да се њом занимамо сав наш живот. Међутим они који се њом занимају како треба чине изнимку и при том веома ретку. Сви остали живе тако као да ће овде живети вечно. Па чак ни саме болести које нас посећују, те видљиве претече и весници смрти не могу да нас натерају да помислимо о њој. Авај, ма колико ми видели до сада оних који умиру, скоро никад да нисмо видели такве који су претходно били уверени да ће се на крају ипак морати растати са животом. Многи су се чак и на неколико часова и минута до смрти још увек предавали мислима о земаљском, размишљали о животу и нису остављали помисли о таквим делима и подухватима за које је потребна снага и дуг живот. На тај начин умиру млади а често чак и сами старци. Можете ли да расудите по томе у каквом се виду те нечасне душе јављају пред Свог небеског Женика и шта ће да им се деси на брачној вечери! ...

При таквом ужасном примеру безбрижности и после тог жестоког вихора сујете и страсти које заслепљују својим прахом очи и најбољих људи не треба ли браћо моја да свако од нас ко бар мало брине о сопственом спасењу дође у страх и обрати се самом себи речима свештене песме: *Буди будна душо моја и ти се не ошћерећуј сном да не би била ѿредана смрти!* Бди! - не заноси се никаквим примером, не иди никаквом стазом која је наизглед покрита цвећем а која води у пропаст адску. Бди! - стој на стражи док те не смене, чувај веру и наду док се не јави та сама нада. Женик није видљив но Он је свагда био иза тебе, види све твоје мисли и жеље, рачуна све трудове и жртве, и спрема венац за све. Још неколико година, па може бити чак и недеља и дана трпљења и завеса ће пасти - свет и све што је у њему ишчезнуће из очију, појавиће се чертог (брачна соба) небески, и ти ћеш бити уведена на свадбу са Јагњетом! Амин.

Беседа на Велику Суботу

Да ли смо ми браћо икад размишљали о томе да смо сви ми већ били у гробу, и да је над свима нама већ извршен чин погребења? Размислимо о томе барем сада при овом гробу јер управо у њему, у том гробу смо погребени сви ми.

Када то и када? - у крштењу, одговара апостол. *Или зар не знајте да сви који се крстишмо у Христа Исуса у смрти његовој се крстишмо? Тако се с њим погребосмо кроз крштење у смрти, да би као што Христос успије из мртвих славом Очевом, тако и ми ходили у новом живоју.* (Рим. 6,3-4).

Крстити се у смрт? Погребести се у смрт? Ах браћо макар колико се трудили да објаснимо ове речи, све су оне превише силне и поражавајуће. И човекова смрт је нешто веома важно, тим пре то је смрт Богочовека. И ми смо се сви крстили у ову смрт!. Сви смо се погребли у ову смрт!...

Откуда ово дивно - ужасно крштење? Због чега је несхватљиво ово Бажанско погребљење? Због чега је наша купељ била нашим гробом, и то гробом Христовим? Да би све ово разумели браћо боље и јасније, ради тога треба да обратимо пажњу на циљ нашег крштења.

Ради чега се ми крштавамо? *За опроштење грехова* - одговара сама Црква. То јест објашњавајући ту мисао подробније, ми се крштавамо ради освећења наше природе која је оскврњена грехом, ради поновног успостављања у њему образа Божијег, ради враћања нашој природи првобитне невиности и способности за врлину и блаженство. Али шта нас очишћује и освећује у крштењу? Зар је то вода, којом се перемо у крстионици? Но водом се може чистити само тело, и то спољашње, а не душа, не савест, не ум и воља. За душу - оскврњену грехом, за дух који је пао у бездан зла, потребно је више освећење, унутрашње, духовно. И оно се извршава у крштењу; јер ради чега би се онда и извршавало само крштење? Шта га пак производи (крштење) ако то не може да учини вода? Извршава га свеосвећујућа богочовекова крв. Крстионица нас очишћава због тога, што је у води скривена благодат Духа Светог, која се спустила на земљу оваплоћењем Сина Божијег. Нама се при крштењу опраштају греси због тога што је за те грехе принесена жртва на крсту и ми из крстионице излазимо као чеда Божија са правом да наследимо вечни живот због тога што смо се у њој обукли вером у Искупителеве заслуге. Којем и припадају сва блага вечног живота. На тај начин, крштавајући се за опроштење грехова, ми се видљиво погружавамо у воду, а невидљиво у смрт и Крв Христову, и у благодат Светог Духа. И управо то невидљиво погружење чини тако важећим видљиво крштење водом, које само по себи не би имало никаквог дејства на душу. Удаљите од крстионице веру у Распетог, и заједно са њом ће се удаљити и благодат, а због тога неће ни бити никаквог опраштања грехова. Уклоните крст и неће бити крштења.

Управо то браћо, и хоће да каже апостол, када говори да се ми *крштавамо у Христову смрт*. Међутим, могуће је крстити се у смрт, не делећи ту смрт, Хришћанин се не крштава тако у смрт свог Господа: погружавајући се у ову смрт, он сам умире, или по апостоловој речи *сапогребав се у Христѹ*. Ово сапогребљење се веома природно показује

чак и телесном оку, погружавањем онога који се крштава у воду. Погружавајући се, ми се скривамо од света, као да на неко време престајемо да постојимо - *погребљавамо се*. А излазећи из воде, ми се напротив појављујемо поново, и као да поново почињемо да постојимо - *васкрсавамо*. То је, како рекох, један симбол који се види само оком, а у ствари, у крштењу се при видљивом, сликовитом погребљењу тела у води, извршава невидљиво погребљење - стварно, које обухвата целог човека, а које оставља неизбрисиве трагове за цео живот, и временски (пролазни) и за вечни. Да би ово у потпуности схватили, сетимо се, ради чега се ми крштавамо? - *за опрошћење грехова*. Према томе, ми ка крстионици приступамо као нечисти, грешни, стари, непријатељи Божији, а из ње излазимо оправдани, очишћени, чеда Божија, нови људи. Куда пак ишчезава наш ранији, стари човек? - остаје у крстионици. Шта је с њим тамо? - он умире и ишчезава. Како, и чијом силом? - силом Крста. Наш Господ и Искупитељ у нашој крстионици прима на Себе све наше грехе, нашу ветхост и смртност, нашег старог човека, и уништава га силом крсних заслуга, свемоћном благодаћу Свога Духа, а нама уместо тога дарује Своју правду, Свој живот, Своје силе и право на бесмрће и славу. Због тога ми и излазимо из крстионице као нови људи. Ако се у нашој крстионици не би десила та спасоносна промена; ако нас наш Искупитељ не би сусретао у њој на такав чудесан начин; ако ми тамо не би умирали, и васкрсавали са Њим, тада наша крстионица не би била гроб за нашег старог човека: погружавајући се са гресима, ми би из воде излазили опет са гресима. Са друге стране, наш Искупитељ не би имао да тако кажемо, право да у крстионици прима на Себе наше грехе, те да нам даје Своју праведност, а не би могао ни да скине са нас проклетства и обуче нас у благослов, да није на Голготи умро за нас, да није задовољио правосуђе Божије за грехе наше, да није понео на Себи нашу казну, да није за све нас заслужио право на вечни живот, и на тај начин стекао право за усвајање наслеђа вечног живота онима који верују у Његово име и који живе по Његовим заповестима, какви треба да буду сви они који се крштавају. На тај начин у крстионици, при нашем погружењу, произилази погребљење нашег старог човека, због тога што се ми погружавамо не сами, већ са Христом, који га и умртвљује (старог човека). Погружавамо се не само у воду, већ и у Његову Крв. И не само да се погребљавамо већ се и сапогребљавамо. И све то производи вера. Вером се наши греси скидају са нас и полажу на нашег Искупитеља. Вером се Његова правда узима од Њега и присваја се нама. По вери ми

умиремо и васкрсавамо пред судом правде Божије, а у лицу нашег Заступника. Удаљите веру од крштења, и неће бити сапогребавања Христу, а без сапогребавања неће бити ни погребена старог човека, а без тог погребена неће произаћи и духовно обновљење и васкресење. Постаће једно просто погружење - симбол за очи, но неће имати силе за дух, дејство за срце, нити тајинства за вечни живот.

Надам се браћо, да је сада свакоме од вас савршено јасна сила Апостолових речи: *Сви који се крстишмо у Христа Исуса, у смрти Његовој се крстишмо*, а заједно са тим да вам је јасно и то због чега је гроб Христов свесветска крстионица, исто тако као што је и наша крстионица гроб Христов.

Но браћо, хришћанство *није у речи, већ у сили*, не у схватању, већ у делу. Истине, о којима смо ми беседили, су такве да треба да обухватају и проничу целокупну нашу природу, и изражавају се и у целокупном нашем животу. За то није потребно чак ни посебно схватање тих односа у којима се налази наше крштење са Христовом смрћу: довољна је проста вера у Христов крст, проста верност оним заветима који су дани при крштењу. Онај ко не схвата те завете, (осим ако их није заборавио због непажње) - савршено му је неопростиво. Дозволите ми дакле браћо да вас у име онога који почива у гробу Господњем питам: Осећате ли ви у себи плодове свете тајне крштења у смрт Христову, драгоцене плодове тог дивног завета за живот и смрт, који је испред крстионице склопљен са Господом и Спаситељем нашим? Ако смо ми верни том божанственом завету, он је дужан да у нама произведе много: дужан је да да мир нашој савести, светлост уму, чистоту срцу, светост животу; Дужан је да исправи и усаврши целокупан образ мисли и осећања, да освети све наше односе и везе, да нас учини новим људима, угодним Богу и људима, достојним благослова на земљи и на небу, уздигнутим над свим променљивостима (обманама) света и живота. Дужан је говорим, јер крв Христова, у коју смо се ми погружавали у крстионици, не може бити бесплодна. Господ није узалудно узишао на крст и спустио се у гроб; није се узалуд спуштао и у нашу крстионицу и сапогребавао се у њој са нама - плодом чега треба да буде живот вечни, који ће се у свој својој слави открити у вечности, него у свој својој сили треба да се открије већ овде, у току нашег земаљског живота. Да ли је браћо тако у стварности? Да ли је за свагда остао погребен у крстионици наш стари човек са његовим страстима и похотама? Није ли васкрсао и он, и не дејствује ли у нама својом влашћу? И није ли погребен уместо њега нови човек, с којим смо ми изашли из

крстионице? Мислим браћо, да не треба бити тешко да се одговори на ова питања, Смрт и васкрсење нису такве ствари које се не могу видети, које се не могу сазнати или сакрити. Умрли Христос био је виђен од свих тако да су и сами Његови непријатељи признавали да је мртав. Да ли је тако са нама? Рекао ли је бар један (некрштен) човек о нама (хришћанима), да смо мртви за свет и грех? Да ли смо икад ми сами то осећали у својој савести? Васкрслог Христа су видели многи - Он је Себе давао чак и неверницима да га осете. Да ли је тако браћо и са нама? Можемо ли ми рећи људима који не верују у силу крштења, у благодат обновљења, оно што су говорили древни хришћани незнабожцима: Дођите и видите ово обновљење у животу крштених, у њиховим добрим делима и моралној непорочности (Тертулијанова апологија). Да ли смо ми, сапогребши се са Христом у крштењу макар почели да идемо у обновљеном животу који смо добили од Њега? Не стојимо ли, уместо тога, потпуно пусти на путу ка спасењу? Не седимо ли безбрижно на саборима нечестивих? Не лежимо ли и не спавамо ли у благу телесности? Задаћу још једно питање? Да ли се барем сећамо да је бела одећа у коју су нас обукли по изласку из крстионице када смо били крштени у Христову смрт, била начињена од плаштанице нашег Господа? Авај, авај, како је много хришћана који не могу да дају потврдни одговор чак ни на ово последње? Боже мој, шта значи наше хришћанство ако се не сећамо у чије име и зашто смо се крстили?

Величанство Христовог гроба неће се умањити браћо од наше неблагодарности: Господ ће да остане Владиком неба и земље при свим нашим издајама Њега. Но шта ће бити са нама ако ми, изгубивши благодат нашег крштења, не повратимо исто кроз покајање? Неће ли се свеосвећујућа крв завета, уместо тога да би посредовала за нас, завапити против нас и неће ли тражити освету? Према томе, пожуримо, док има времена, да се поново крстимо сузама истинитог покајања. Пожуримо да се очистимо крвљу завета док она није престала да тече из Божанствених рана. Он нас зове сваки дан кроз сав наш живот, простирући к нама руке са крста, и ми се не обазиремо и не долазимо. Доћи ће време када ће к њему и завапити, но Он неће чути оне који су Га занемаривали. Не остајмо прибројани последњима! - Амин.